

نگارش حدیث در عصر پیامبر ﷺ

و صحابه

مؤلف

حضرت مولانا محمد رفیع عثمانی (حفظه الله)

مترجم

مولوی محمد ادهم اختری ماکو

Usmani, Muhammad Rafi

سرشناسه : عثمانی، محمد رفیع، ۱۹۵۵ - م.

عنوان و نام پدیدآور : نگارش حدیث در عصر پیامبر و صحابه/مؤلف محمد رفیع عثمانی؛ مترجم محمد ادهم اختری-ماکو.

مشخصات نشر : تربت جام: امام محمد غزالی، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۳۵ ص. شابک : ۶۰۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۶۷-۴۲-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیفا یادداشت : کتاب حاضر خلاصه و چکیده‌ای از کتابت حدیث است.

موضوع : محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — احادیث

موضوع : Muhammad, Prophet — Hadiths موضوع : حدیث -- دفاعیه‌ها و ردیه‌ها

موضوع : Hadith—Controversial literature موضوع : حدیث -- تاریخ‌نویسی

موضوع : Hadith — Historiography موضوع : حدیث -- جرح و تعدیل

موضوع : Hadith — *Modifications موضوع : حدیث -- علم‌الرجال

موضوع : Hadith — *Il-Rijal موضوع : حدیث -- احادیث

موضوع : Companions — Hadiths—Muhammad, Prophet, d. موضوع : صحابه

موضوع : Companions — Hadiths (Sunnite)—Muhammad, Prophet, d. موضوع : حدیث‌های صحابه (سنی)

شناسه افزوده : اختری-ماکو، محمد ادهم، مترجم رده بندی کنگره: ۱۲۷BP/ع ۸۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۲۱۱/۲۹۷ شماره ابشناسی ملی : ۳۲۸۳۵۷۸

نگارش حدیث در عصر پیامبر و صحابه

➤ مؤلف : حضرت مولانا محمد رفیع عثمانی (حفظه الله)

➤ مترجم: مولوی محمد ادهم اختری ماکو.

➤ ناشر: امام محمد غزالی (رح)

➤ نشر: انوار (حافظی و پسران)

➤ نوبت چاپ : اول.

➤ قطع کتاب: رقعی.

➤ سال چاپ : ۱۳۹۵ هـ. ش.

➤ تیراژ: ۳۰۰۰ جلد.

➤ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۶۷-۴۲-۶

➤ قیمت : ۶۰۰۰ تومان.

فهرست مطالب

۱	پیش گفتار.....
۴	حدیث و حفاظت آن.....
۴	ضرورت معلم برای فهم قرآن.....
۴	معلم قرآن کیست؟.....
۵	قرآن بی روی از تعلیمات پیامبر ﷺ رانیز لازم قرار داده است.....
۶	اسلوب اجمالی قرآن و تفسیر و تشریح پیامبر ﷺ.....
۷	بدون حدیث عمل قرآن ناممکن است.....
۷	توطئه بر علیه حدیث با استفاده از.....
۸	مستشرقین و منکرین حدیث.....
۸	اعتراض بر نوشتن احادیث.....
۹	مسئولیت حفاظت حدیث رانیز خاندان بر عهده خود گذاشت.....
۲	احتیاط عمیق در روایت حدیث.....
۴	پای بندی در سند.....
۴	فن اسماء الرجال.....
۵	فن جرح و تعدیل.....
۶	اعتراف مصنفین غربی.....
۷	سه طریق برای یاد نمودن حدیث.....
۸	طریق سوم کتب احادیث.....
۰	تحریر و نوشتن و اهل عرب.....
۱	ابتدای خط عربی.....
۲	کتابت «عهد جاهلیت».....

۳۳.....	اهل قلم مکه
۳۷.....	کتابت در عهد رسالت
۳۸.....	روش اسلام درباره کتابت
۴۰.....	اهتمام نوشتن در سفر هجرت
۴۰.....	اولین قانون اساسی در تاریخ
۴۱.....	کاتب ریا، جوت
۴۱.....	نوشته های گوناگون مکه
۴۳.....	مهر حکومتی
۴۴.....	اثر ناخن
۴۴.....	انتظام تعلیم کتابت
۴۴.....	تعلیم خواندن و نوشتن به خانم ها
۴۶.....	کتابت قرآن
۴۷.....	نوشتن ترجمه قرآن به زبانهای دیگر
۴۷.....	ترجمه سوره فاتحه در زمان رسول خدا ﷺ
۴۸.....	کتابت حدیث در عهد پیامبر ﷺ
۴۸.....	حکم کتابت حدیث
۵۰.....	نتایج این حکم
۵۰.....	مجموعه هایی از احادیث نوشته شده
۵۱.....	الصحیفه الصادقه
۵۲.....	ضخامت این صحیفه
۵۴.....	یک شبهه
۵۴.....	جواب شبهه

۵۴	نگه داری آن صحیفه.....
۵۶	علامت آن.....
۵۷	صحیفه حضرت علی علیه السلام
۵۸	تألیفات حضرت انس رضی الله عنه
۵۸	احادیث املا شده توسط پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله
۵۹	کتاب الصدقه.....
۶۰	حفاظت آن کتاب.....
۶۰	بسیاری از صحیفه های دیگر.....
۶۲	صحیفه عمرو بن حزم.....
۶۲	تألیف مهم عمرو بن حزم.....
۶۴	نوشته هایی به وفدهای تازه مسلمانان.....
۶۴	نامه های دعوت به اسلام.....
۶۶	سخنی شگفت آور.....
۶۷	اصل این نامه ها.....
۶۷	اولین عکس بدست آمده.....
۷۰	اسلوب نگارش.....
۷۱	اسناد و نوشته های سیاسی و حکومتی.....
۷۲	۱- هدایات و راهنمایی های جنگی.....
۷۳	۲- فیصله قضایی.....
۷۳	۳- تمهیدنامه.....
۷۵	۴- اعطای سند به زمینهای واگذاری.....
۷۵	۵- امان نامه.....

- ۶- قولنامه..... ۷۷
- ۷- وقف نامه..... ۷۷
- حفاظت احادیث نبوی ﷺ..... ۷۷
- اشاره ای گذرا..... ۷۸
- حقیقت مانع کتابت..... ۷۸
- کتابت حایت در عهد صحابه..... ۸۲
- معرفی بعضی از صحابه نویسنده حدیث در آن زمان..... ۸۷
- ۱- حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ..... ۸۷
- ۲- حضرت عمر فاروق رضی اللہ عنہ..... ۸۹
- یک تألیف از ایشان..... ۹۰
- اراده تألیف کتاب پر حجم..... ۹۱
- یک برداشت غلط و جواب آن..... ۹۱
- احتیاط قابل تحسین..... ۹۲
- ۳- حضرت علی مرتضی رضی اللہ عنہ..... ۹۳
- ۴- حضرات ابوهریره رضی اللہ عنہ..... ۹۴
- تالیفات ایشان..... ۹۶
- نسخه های متعددی از این تالیفات..... ۹۷
- الصحیفه الصبیحه..... ۹۸
- حافظه شگفت آور و اعجاب انگیز..... ۹۹
- ۵- حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہ..... ۹۹
- تالیفات ایشان..... ۱۰۰
- نسخه هایی از این تالیفات..... ۱۰۱

- ۱۰۱.....روایت حدیث توسط خط و کتابت
- ۱۰۲.....تشویق شاگردان بر کتابت حدیث
- ۱۰۳.....املاء تفسیر قرآن
- ۱۰۳.....ذوق و شوق شاگردان
- ۱۰۳.....۶-حضرت جابر بن عبدالله رضی الله عنه
- ۱۰۴.....تیمات ایشان
- ۱۰۵.....حیفه جابر
- ۱۰۶.....۷-حافظه آورده رضی الله عنه
- ۱۰۶.....نوشته های دیگر
- ۱۰۷.....۸-حضرت سمره ابن جندب رضی الله عنه
- ۱۰۸.....۹-حضرت سعد بن عبادہ رضی الله عنه
- ۱۰۹.....۱۰-حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه
- ۱۰۹.....۱۱-حضرت انس رضی الله عنه
- ۱۱۰.....اهتمام کتابت حدیث
- ۱۱۰.....۱۲-حضرت عایشه رضی الله عنها
- ۱۱۱.....روایت حدیث با خط و کتابت
- ۱۱۲.....مجموعه ای نوشته شده از مرویات حضرت عایشه رضی الله عنها
- ۱۱۳.....فرمان و دستور حضرت عمر بن عبدالعزیز رضی الله عنه
- ۱۱۴.....۱۳-حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه
- ۱۱۵.....کتب ایشان
- ۱۱۵.....اهتمام زیاد به کتابت حدیث
- ۱۱۶.....روایت حدیث با خط و کتابت

- ۱۱۶ اشتیاق شاگردان به نوشتن حدیث
- ۱۱۸ ۱۴- حضرت مغیره بن شعبه رضی الله عنه
- ۱۱۹ روایت حدیث توسط نامه
- ۱۱۹ ۱۵- حضرت زید بن ثابت رضی الله عنه
- ۱۲۰ ۱۶- حضرت معاویه رضی الله عنه
- ۱۲۲ ۱۷- حضرت براء ابن عازب رضی الله عنه
- ۱۲۳ ۱۸- حضرت عباس بن ابی آوفی رضی الله عنه
- ۱۲۳ ۱۹- حضرت ابن کعب رضی الله عنه
- ۱۲۴ ۲۰- حضرت جابر بن عمر رضی الله عنه
- ۱۲۴ ۲۱- حضرت ابی بن کعب رضی الله عنه
- ۱۲۵ ۲۲- حضرت نعمان بن بشیر رضی الله عنه
- ۱۲۵ ۲۳- حضرت فاطمه بنت قیس رضی الله عنها
- ۱۲۶ ۲۴- حضرت سیمه الاسلمیه رضی الله عنها
- ۱۲۶ ۲۵- حضرت حسن بن علی رضی الله عنه
- ۱۲۷ تدوین حدیث در قرن دوم
- ۱۲۹ تألیفاتی چند از قرن دوم
- ۱۳۰ اختتامیه

پیش گفتار مترجم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه محمداً وعلي آله وصحبه أجمعين

رسالت پیامبر ﷺ نور اسلام بر تمام جهان روشنایی بخشید و مردم گروه گروه به اسلام شرف شدند این کار بر دشمنان اسلام دشوار و سنگین تمام شد لذا برای جلوگیری از این نور، قیام نمودند و از راههای مختلفی به میدان آمدند و نیرنگهای مختلفی به کار بردند گاهی به نام دهریت و با اعتراض بر وجود خداوند، گاهی به نام خوارج و گاهی به نام سقی قیان و با به نام منکرین حدیث و... ولی علمای اسلام بر جای ننشسته بلکه در مقابل آنها 'بسته' و جوابهای مختلف و دندان شکنی به آنها دادند بحمدالله اکثر آن فرقه ها نابود شدند از آن رفتند و فقط نامشان در کتبها باقی مانده است.

یکی از اعتراضات مهمی که از قرنهای گذشته دار نمودند چهره‌ی واقعی اسلام به میدان آمده و متأسفانه در میان قشر تحصیل کرده‌ی ما نیز نفوذ کرده، مسأله کتابت حدیث در عهد پیامبر ﷺ و صحابه رضی الله عنهم می‌باشد.

سؤال را این گونه مطرح می‌نمایند که نمی‌توان بر احادیث استناد نمود زیرا کتب حدیث با فاصله‌ی بیش از یک قرن بعد از پیامبر ﷺ و صحابه رضی الله عنهم نوشته و جمع آوری شده است و این کار در حیات پیامبر ﷺ و صحابه رضی الله عنهم انجام نگرفته است. علمای کرام رضی الله عنهم این اعتراض را نیز بی جواب نگذاشته‌اند و کتب متعددی را در جواب این سؤال به رشته‌ی تحریر درآوردند.

یکی از کتب دندان شکن که مختصر، شیوا و مدلل نگاشته شده همین کتابی است که در دست دارید و اصل آن به زبان اردو می‌باشد.

مصنف کتاب حضرت مولانا مفتی محمد شفیع عثمانی دار عزه مفتی اعظم پاکستان، فرزند ارشد حضرت مولانا مفتی محمد شفیع عثمانی رحمۃ اللہ علیہ و برادر بزرگ حضرت شیخ الاسلام مولانا مفتی محمد تقی عثمانی زید مجده و رئیس جامعه دارالعلوم کراچی می باشد .

از خوانند منان مسئلت دارم تا این اثر را ذخیره‌ی آخرت برای مصنف و مترجم قرار دهی . برای خوانندگان مفید و سبب هدایت برای همه بگرداند .

﴿ توفیقی الا بالله توکلت و الیه انیب ﴾

محمد اندمراختری ماکو

خراسان رضوی، شهرستان قلیان

پیش گفتار مؤلف

کتاب عصر جواب مقنعی است بر اعتراضی که از سوی مستشرقین و منکرین حدیث مطرح شده است. اعتراضی که آنها مطرح کردند این بود که چون اعراب از خواندن و نوشتن بهیچانی نداشتند و بی سواد بودند و از سوی دیگر پیامبر ﷺ نیز از نوشتن احادیث منع فرموده بودند به نحوی که تا ۲۰۰ سال احادیث نبوی نوشته نشد تا اینکه سران سرایم احادیث جمع آوری گردید، لذا نمی توان براین احادیث اعتماد نمود و آن را در شریعت حجت و دلیل قرار داد.

در این کتاب به جای جواب دادن از طریق مناظره و نزاع، با نگرشی مثبت، سیر تاریخی کتابت و جمع آوری حدیث در بین مبین اسلام روشن و واضح شده است. همچنین بیان این نکته که حفاظت حدیث از زمان پیامبر ﷺ تا به حال با چه تلاش و ذرائعی انجام پذیرفته است و امت برای این کار چه تلاشهای بی وقفه ای نموده اند؟ پاسخ این سؤالات مستمراً با اصول و قواعد خاصی بیان شده است. ابتدا سعی شده تا مشخص شود که شروع رسم الخط عربی از چه زمانی و چگونه بوده و قبل از اسلام در بین اعراب خواندن و نوشته تا چه حدی رواج داشته است؟ و همچنین پیامبر ﷺ با چه اهمیت و سرعتی خواندن و نوشتن را رواج دادند؟ در این کتاب از اقدامات مؤثری که آن حضرت ﷺ در ترویج و گسترش خواندن و نوشتن به خرج داده اند به طور کامل رمز گشایی و بیان شده است.

بعد از آن بطور کامل گفته شده است که چگونه پیامبر ﷺ، صحابه کرام را برای نوشتن احادیث، ترغیب و تشویق می نمودند و با اجازه و دستور پیامبر ﷺ در همان عصر پیامبر ﷺ گنجینه های عظیمی از احادیث ایشان نوشته و جمع آوری شده است و چقدر از احادیث را خود پیامبر ﷺ به صحابه املاء نمودند!

سپس با موشگافی و دقت کامل احادیث منع کتابت حدیث، باز و روشن گردیده و هدف از مانعت کتابت با استناد به احادیث واضح و معلوم شده و بعد از آن خدمات عظیم کتابت حدیث در عصر صحابه، بطور کامل محاسبه و اندازه گیری شده است. در این امر تا تألیفات و نوشته های ۲۴ صحابه ی بزرگوار بطور خلاصه عرضه شده. و بعد از آن تألیفات تابعین و نیز مراحل مختلف تدوین حدیث مختصراً بیان شده. و در آخر تألیفات قرن دوم معرفی شده است.

این کتاب کاملاً مستند به استناد اسکار بوده و از سر و تحقیق جمع آوری شده و فقط به کتبی ارجاع داده شده است که بنده ی ناچیز مستقیماً از آنها استفاده نموده ام. نتیجه ای که از این تحقیق می گیریم این است که اگر چه مدار حفاظت حدیث هیچ گاه بر کتابت تنها نبود، بیک با وجود این، از زمان هجرت به مدینه تا امروز هیچ عصر و زمانی سپری نشد، مگر اینکه در حد وسیع و از سر با احتیاط کامل، احادیث نوشته می شده است.

قسمتی از این کتاب متعلق به کتابت در عهد جاهلیت و عهد رسالت می باشد بنده این کتاب را حدوداً (۱۴) سال قبل برای ماهنامه «البلاغ» کراچی نوشته بودم که تا محرم الحرام سال ۱۳۷۸ هـ. ق در شش قسمت انتشار یافت. خداوند را سپاس می گزارم که در محافل علمی مورد قبول قرار گرفت حال بعد از مدتی طولانی توفیق یافتم که آن را با اضافه نمودن بسیاری از مضامین جدید به صورت کتاب مستقلی در بیاورم که خلاصه و چکیده ای از تاریخ ۲۰۰ ساله کتابت حدیث است.

خداوند متعال این تلاش و کوشش اندک را به درگاه پاکش قبول کند و آن را ذریعه‌ی تسکین کسانی که شکار شکوک و شبهات درباره‌ی حفاظت احادیث شده‌اند قرار دهد.

﴿وما توفی الا بالله﴾

«حضرت مولانا مفتی محمد رفیع عثمانی عفی الله عنه

دارالعلوم کراچی ۱۳ ذی القعد ۱۴۰۰ هـ ق

www.ketab.ir